

**Alegerile generale pentru Parlamentul României din 2016
reflectate în presa internațională. Teme, analize, interpretări
(II)¹**

**(General elections for the Romanian Parliament in 2016 reflected
by the international mass media. Themes, analyses,
interpretations)**

Alexandru MURARU

***Abstract:** The article investigates the international mass-media coverage for the parliamentary elections in Romania, in December 2016. Foreign press has followed the link between the results of elections or electoral campaign, and Romanian foreign policy orientation or its geopolitical perspective. This article tries to identify some themes, trends and exponential attitudes and perceptions, positioning and symbols on the election of the new representatives within the Romanian Parliament. The material will try to highlight how they have been addressed key topics and events of the electoral campaign, how media forces were placed and what were the consequences, by publishing of these perspectives. The election results has been analyzed by major publications or broadcasting stations through international political analysis intended to explain the various paradigms that included Central and Eastern European space, resorts to various themes and symbols that persist or are inhibited by the international context. Perception of the fight against corruption as electoral theme, scanning the Romanian political system, the political role President or Prime Minister within the electoral campaign, programs of political parties, all of these were present as key subjects. The theme of populism, nationalism, integrity and civil rights will also be analyzed. Finally, coverage of general elections for the Romanian Parliament has been associated with a mutation and a radical change of strategy for Romania' Euro-Atlantic partners and, especially, in consonance with international events that marked 2016 year. The study will highlight how the international press has analyzed elections in Romania in relation to a number of major international events: BREXIT, presidential election in Moldavia, elections in Bulgaria, the US presidential elections, the EU crisis, and - in particular - the increasing influence of Russian Federation in the whole region. Hundreds of articles and analysis from around the globe will document the study.*

Keywords: *Romania, Parliamentary Elections 2016, Anti-corruption, Populism, Integrity, Political programs.*

Politica externă a României în lume, ca paradigmă electorală: UE, SUA, Federația Rusă, Republica Moldova

Presa asiatică a urmărit uneori cu mult interes desfășurarea alegerilor din România, atenția sporind mai ales atunci când poziționarea de politică externă a actorilor politici avea în vedere geopolitica bazinului caucazian sau regiunea Asiei de Sud-Est. Spre exemplu, cea mai mare și mai influentă agenție de știri din republica Populară Chineză, scria, la începutul lunii septembrie 2016, că România este interesată în dezvoltarea unor relații „pragmatice” cu Rusia, însă se opune ridicării sancțiunilor impuse de UE, SUA și comunitatea internațională în urma anexării Crimeii și a propagării conflictului din Estul Ucrainei. Șeful statului român, asimilat ca susținător al politicilor de „dreapta”, precum și a unei relații de parteneriat strategic puternic cu S.U.A., atașat ferm al proiectului unificării europene, apare astfel ca un ferm apărător al principiilor internaționale a statelor și a „restabilirii echilibrului strategic la Marea Neagră”. Totodată, Klaus Iohannis este prezentat, în preajma campaniei electorale pentru alegerile generale, ca fiind un adept al angajamentelor legate de menținerea totală a sancțiunilor împotriva Federației

Ruse, până când aceasta va implementa complet acordurile de la Minsk.²

Politica României față de proiectul european, față de funcționarea instituțiilor europene și față de principalele teme sau abordări pe care UE trebuie să le acceseze sau să le urmeze s-a transformat, uneori, dintr-un îndemn la solidaritate a liderilor români, în „critica criticii” de către presa străină. Așa se face că, în urma unui discurs al președintelui Klaus Ioannis, menit să atragă atenția – în perspectiva alegerilor din România – asupra pericolelor reprezentate de dublul discurs al unor lideri europeni, s-a ajuns la blamarea și condamnarea de către editorialiștii publicațiilor străine a modelului adoptat de țara noastră în UE. Cotidianul catalan *La Vanguardia* remarcă faptul că președintele României critica liderii europeni care, prin alegațiile lor, contribuiau la fragmentarea blocului comunitar. Acești lideri – spunea șeful statului român – acuzau UE de multe probleme sau greșeli care erau de fapt apanajul politicii interne și, astfel, UE devenea responsabilă pentru eșecurile pe care le aveau în țările lor. Apelul era evident îndreptat asupra liderilor populiști din UE, asupra formațiunilor extremiste sau a celor care articulau un discurs naționalist, anti-european, sindrom care a fost resimțit și în

campania electorală din România. Trimiterea era evidentă, mai ales că Iohannis vorbea despre înlocuirea acestor mesaje cu unele conciliatoriste, solidare, făcând îndemn la prioritizarea securității interne și externe, întărirea pieței interne, creșterea economică sau locurile de muncă. Tot acest apel a fost, la rândul său, criticat și evaluat de către corespondenții presei germane la București, în raport cu proiectul de ansamblu al României în UE și cu poziționarea sa față de leadership-ul și elita de la Bruxelles. Ziariștii remarcău faptul că declarațiile lui Klaus Iohannis copiau aproape în detaliu discursurile președintelui Comisiei Europene, iar mesajele lui Dacian Cioloș aveau în ele germeii unui complex de inferioritate față de liderii europeni, toate acestea în totală contradicție și contratimp cu ceea ce se petrecea în țările din Europa Centrală și de Est în această privință. Acest tip de raportare la UE era amendat în consecință: „Faptul că președintele Iohannis nu are absolut nicio propunere de făcut în numele societății românești, vorbind exclusiv în numele unei centralități europene vag definite, este ciudat și nu are cum să sfârșească bine. (...) Iar dacă ungurii și polonezii își etalează de pe acum diferențele, cerând să se țină seama de ele, într-o abordare democratică, românii riscă să se trezească când va fi prea târziu”.³

Implicațiile alegerilor parlamentare au fost evaluate de reprezentanții diplomați ai marilor puteri

europene sau transatlantice acreditați la București prin prisma temelor și a priorităților pe care aceștia le transmiteau sau susțineau frecvent. Presa străină și în special cea maghiară,⁴ atentă la mesajele geopolitice și regionale, a reținut câteva aspecte importante. Spre exemplu, un interviu al ambasadorului SUA la București, Hans Klemm, a delimitat „spațiul de manevră” al competitorilor politici în raport cu ceea ce puterea globală previziona pentru România: „Relațiile între Statele Unite ale Americii și Români ar putea fi consolidate dacă structura Guvernului de la București, care va fi format după alegerile parlamentare din 11 decembrie, va reflecta principiul integrității și competenței”. De asemenea, acesta întărea poziția pe care președintele României, Klaus Iohannis, o formulase cu privire la hotărârea de a nu încredința formarea Guvernului „unor politicieni condamnați sau aflați sub urmărire penală”. Mesajul ambasadorului includea chiar un îndemn către electoratul românesc, acela de a vota candidați „cu o atitudine ireproșabilă și competentă”. Pe lângă faptul că emisarul Guvernului american lăuda activitatea departamentului anticorupție, jurnaliștii maghiari au observat că România, care constituia „un aliat serios în regiune”, „fusese evaluată pozitiv de Washington pentru construirea în țară a unui sistem de apărare aeriană NATO, și pentru că după lovitura de stat eșuată din Turcia era pregătită pentru transfe-

rarea de acolo în țară a unor ansamble nucleare”. Presa străină concluziona că „pe de o parte, declarația lui Klemm poate fi percepută și ca o interpretare a situației politice din România, iar pe de altă parte constituie și un mesaj pentru următorul guvern”.

Presa străină, în avanpremieră alegerilor parlamentare din decembrie 2016, realizează și o analiză a percepției cetățenilor români în privința influenței statutului de membru al Uniunii Europene asupra României. Plecând de la o amplă cercetare sociologică realizată de două fundații politice germane, jurnaliștii trag concluzia potrivit căreia, deși România nu se diferențiază foarte mult de alte state ale blocului comunitar din unghiul opiniei publice raportate la corelația pe axa național-transnațional/ comunitar, se constată „marea problemă a momentului”, respectiv „relația dintre statul național și Comisia de la Bruxelles”. Minimalizată, „ocultată cu tot dinadinsul”, „îngropată și nevăzută”, această problemă produce, în opinia jurnaliștilor postului internațional de radio german, adevărata cheie a alegerilor parlamentare. Toate instituțiile importante din triunghiul decizional, ca și competitorii politici cei mai importanți, sunt evaluate și traduse prin această grilă politică de lectură. Se constată că 2/3 dintre cetățenii români dezaprobă autoritatea excesivă a Uniunii Europene asupra legislației și deciziilor politice, precum și asupra mecanismelor și determi-

nărilor economice în care funcționează națiunea. Cercetările constată că Președinția, ca instituție, este asociată cu influența Bruxelles-ului, iar apoi Guvernul, Parlamentul și partidelor politice primesc și acestea ratinguri mari în raport cu deciziile UE. Magnitudinea acestor percepții, spun jurnaliștii, trebuie văzută tocmai prin modul în care respondenții transmit asocierea acestor dependențe/influențe/decizii cu partidele politice. Astfel, PSD reușește să speculeze, prin discurs și acțiuni, aceste insatisfacții, dar le „exprimă” de cele mai multe ori „sporadic și fragmentar”. În schimb, „numărul celor care înclină către PNL este aproximativ egal cu numărul acelor care consideră că deciziile ar trebui luate la nivelul Uniunii Europene”. Cu toate acestea, liberalii sunt, în aprecierea *DW*, într-o poziție foarte delicată și dezavantajoasă; fiind asociați cu formațiunea președintelui Klaus Iohannis, dar percepuți ca fiind și „subordonați politicilor UE prin intermediul Guvernului”, nu pot avea nici opinii radicale, fiind totodată „stânjenți și adoptă posturi contradictorii”. Cu aceste caracterizări și concluzii, se constată că „PNL este un partid eurofil după tipar occidental, acolo unde oamenii politici asumă mai limpede propriile poziții și se străduiesc să le argumenteze cu cărțile pe masă”, în vreme ce PSD nu apare nici ca un partid eurosceptic, ci mai degrabă ca o formațiune cu atitudini ambigue, cu un dublu limbaj. În acest peisaj, o altă formațiune politică – USR

(Uniunea Salvați România) este un partid neconturat ideologic, „eurofil și suveran în același timp, exact ceea ce există în Occident, dar nu s-a văzut în România”. În fine, analiza subliniază că temele suveranității și euroscepticismului nu există pe agenda partidelor în formule clare, convingătoare, asumate, care să articuleze mesaje despre proiectele viitoare ale României în UE, iar această stare de lucruri contribuie din plin la lipsa interesului pentru politică și, în definitiv, la sporirea absenteismului în proximalul scrutin legislativ.⁵

Relația României cu UE a fost, la un anumit moment, tema unui mesaj politic, tradus printr-o inițiativă a Președintelui României, de a crea, în preajma alegerilor pentru Parlamentul României, „un proiect de țară”, menit să imprime instituțiilor, societății, noului legislativ și Executiv linii strategice directe pentru a inspira rolul și misiunea țării în interiorul blocului comunitar. Așa se face că presa internațională a decriptat nu cu foarte mare interes acest eveniment apreciind totuși că, pe lângă reacția publică „mai curând nefavorabilă”, ideea și organismul nou creat aveau mai multe neajunsuri. În primul rând, spunea presa internațională, inițiativa prezidențială nu putea evita impresia arbitrarității, în urma unor nominalizări discutabile („o neadecvare”). Prezența unor personalități publice, mai mult sau mai puțin cunoscute, în domeniul afacerilor europene, mai degrabă tehnicieni și nu umaniști ori

intelectuali vizionari care ar fi imprimat anumită o direcție conceptuală proiectului, reprezenta o vulnerabilitate serioasă. Apoi, deși proiectul ar fi avut menirea subtilă de a „anima spiritele și să scoată opinia publică românească din starea ei de lehamite, descurajare sau nihilism”, acesta nu definea clar nici obiectivul și nici finalitatea, nefiind nici program de guvernare și nici măcar proiect de reformă constituțională. În fine, presa străină concluziona că acest demers al șefului statului era o „stângăcie” care propunea “o listă de persoane care să vorbească în numele națiunii” și, mai grav, uzurpa rolul constituțional al unui Executiv, devenind astfel o „dezmințire a ordinii democratice”.⁶

Același demers al șefului statului a fost criticat dur și de presa franceză, prin citarea unor personalități ale societății civile românești, care au calificat inițiativa ca fiind un eșec previzibil. Cauzele acestei observații sunt multiple și ele se regăsesc și în celelalte ipostaze ale aceluiași demers comentate și de alte posturi media sau publicații străine. Anvergura intelectuală a celor care au populat invocata comisie nu era cea care să recomande prezența unor asemenea tehnicieni într-un astfel de organism, iar, pe de altă parte, cadrul restrâns al obiectivelor propuse (domeniul afacerilor europene) nu includea economia sau cultura, domenii catalogate ca fiind esențiale în dezvoltarea unei națiuni. În același timp, este criticat aspectul general de „improvizație” care nu ar

fi existat într-o chimie politică/instituțională cu partidele politice sau cu un viitor guvern de altă doctrină sau orientare politică decât președintele.⁷

Relația cu Federația Rusă a fost o temă recurentă, utilizată electoral, ca o „paradigmă tradițională”, un clivaj articulat în dezbaterile politice încărcate de semnificații electorale. Un interviu⁸ al ambasadorului federației Ruse la București a dezvoltat noi teme și simboluri. Oficialul rus, Valerii Kuzmin, a apreciat că exista un înalt nivel al “retoricii ostile” față de marea putere de la Răsărit, iar reconcilierea și normalizarea relațiilor erau frânate de prezența trupelor NATO pe teritoriul României, precum și de „lipsa unui concept integrat al relațiilor istorice”. Modelul de cooperare propus era cel de la nivel european, dintre Germania și Franța, iar influența rusă asupra României nu era negată, fiind interpretată într-o cheie eminentemente pozitivă: ajutorul dat de ruși la eliberarea Balcanilor de-a lungul istoriei.

Raportarea la Republica Moldova a fost o temă cu variații importante în desfășurarea campaniei electorale și, mai ales, în ecuația unui fenomen regional, care a schimbat configurația nu doar a percepției asupra politicilor și influenței euro-atlantice în Estul Europei, dar alegerile din ambele state au impulsivat dezbaterile politice. Se constată totuși o atenuare a interesului pentru Republica Moldova din partea competitorilor politici români, în

comparație, spre exemplu, cu polemica ultimilor ani sau, mai degrabă, cu alegerile prezidențiale din noiembrie 2014. Interesul a fost, însă, diferit asumat de competitorii politici, în funcție de atașamentul acestora față de tema privind Republica Moldova și de modul în care evenimentele în desfășurare au fost speculate politic. Fostul președinte al României, Traian Băsescu, liderul Partidului Mișcarea Populară, era perceput ca fiind cel mai vocal susținător al intereselor statului dintre Prut și Nistru. Înaintea campaniei electorale pentru Parlamentul României, Băsescu schimba tactica ultimilor ani – aceea de a susține calea europeană a Republicii Moldova (proiectul unirii programându-se sub forma unei „uniuni prin integrare”) – printr-un scepticism care lua forma evoluțiilor geopolitice din regiune: “Republica Moldova nu va fi membră a Uniunii Europene niciodată sau nu în următorii 20-30 de ani. Tentativa de a extinde prin acordul de asociere Uniunea Europeană în Ucraina și Republica Moldova a avut reacție imediată din partea Rusiei: anexarea Crimeei și ocuparea estului Ucrainei”⁹. În același timp, Băsescu insista că singura variantă rămasă în vigoare, și posibilă totodată, era unirea celor două state, care ar aduce beneficii egale, ambelor părți. Declarațiile veneau ca urmare a unor acțiuni politice făcute la Tiraspol, de către autoritățile autoproclamatei regiuni transnistrene, prin care un decret prezidențial declanșa o

procedură de aderare a enclavei la Federația Rusă. Același Traian Băsescu, obținea în precampania electorală din România, cetățenia Republicii Moldova, iar presa internațională a observat¹⁰ că „linia roșie” a PMP era tocmai unirea; crearea unui „minister al unificării”, trecerea la leul românesc în Moldova, eliminarea taxelor pentru cetățenia română pentru moldoveni, erau măsuri promovate de Băsescu, dar – apreciau jurnaliștii – „scopul lui este să atragă electoratul naționalist, să joace rolul patriotului, al eroului care face totul pentru poporul său”¹¹. Băsescu a fost unul dintre pușinii candidați dacă nu singurul lider de partid competitor în alegeri, care a organizat întâlniri la Chișinău unde a lansat mesaje curajoase, unele chiar patetice¹². Totodată, acesta arăta că potrivit Tratatului de la Helsinki unirea se putea realiza „pe cale politică”, precedentele europene în materie fiind unificarea Germania sau separarea Cehiei de Slovacia.

Presa de la Chișinău a remarcat că PMP evidențiază¹³ atât avantajele proiectului unionist (creșterea populației României și mărirea influenței noastre în instituțiile UE, creșterea suprafeței agricole etc.), cât și ceea ce statul român făcuse deja în acest sens (peste cinci sute de mii de cetățenii românești acordate moldovenilor, 20.000 de studenți basarabeni la studii în România, cinci mii de burse acordate anual de către statul român). Noul președinte al României schimbase termenii

discuției despre Republica Moldova, iar proiectul unionist al fostului președinte „devenise un pretext de a reveni în politică și nu în cele din urmă un magnet de strâns voturi”¹⁴. Cu alte prilejuri, presa de peste Prut remarcă¹⁵ faptul că liderul PMP sublinia susținerea unirii de către 85% dintre români. Aceeași formațiune politică solicita ca România să demareze negocieri în formatul „București-Bruxelles-Moscova”, prin care unirea dintre cele două state să se producă prin renunțarea la Transnistria.¹⁶ Totodată, polemica în jurul acestui subiect fusese reactivată și ca urmare a unor declarații hazardate ale ambasadorului SUA în Moldova, prin care sugera că proiectul comun al celor două state nu este unul fezabil.

Analizii agenției americane *Stratfor* apreciau¹⁷ că scrutinul prezidențial din Republica Moldova avea o miză semnificativă pentru relația cu Occidentul sau cu federația Rusă a întregii zone. Ei vedeau Moldova ca pe un „stat de graniță”, în vreme ce – spuneau aceștia – „relativa ei obscuritate ascunde o importanță strategică”. Tot presa de peste ocean remarcă¹⁸ marșul politic a unui grup de tineri și incidentele create în București, la sfârșitul lunii octombrie 2016, menit să sensibilizeze clasa politică și opinia publică, în preajma alegerilor, cu privire la subiectul unirii Republicii Moldova cu România. Considerată un insucces, manifestația nu a creat în clasa politică sau în societate efectul scontat, raportarea la subiect

fiind inconstantă și oarecum periferică. Șapte partide politice s-au arătat „deschise” să-și asume anumite aspecte referitoare la unirea celor două state, în vreme ce președintele Klaus Iohannis declara că este nevoie de „un plan pe termen lung”, administrația prezidențială pregătind „discuția despre o eventuală unire”.¹⁹ Președintele României a întărit, de asemenea, teza unificării, apreciind însă că unirea cu Basarabia nu s-ar putea face în viitorul apropiat și că proiectul va avea nevoie de susținerea reală a cetățenilor din ambele state și mai puțin de mișcările “cvasi-unioniste”, care îi îndepărtase pe moldoveni de acest ideal.²⁰ Presa a remarcat semnalul transmis, plin de „pragmatism”, în campanie electorală, atât pentru cancelariile occidentale, cât și pentru românii din Moldova.²¹ *Deutsche Welle* evidențiază²² că inclusiv în platforma premierului Cioloș, subiectul era unul marginal, tratat ambiguu, printr-o “deturnare de sens”. Însuși subiectul unirii a fost utilizat pentru alegerile din Moldova drept o “șperietoare”, iar eventuala victorie a candidatului pro-european, Maia Sandu, ar fi dus la un plan unionist, finalizat prin „anexarea și lichidarea Moldovei în 2018”²³. *Radio Europa Liberă*²⁴ a atras atenția că, “pentru prima dată după 2004, politicienii români par să nu mai aibă nicio miză în alegerile prezidențiale din Republica Moldova”. Din discursurile liderilor politici români – ei înșiși în campanie electorală –, reacțiile cu

privire la alegerile din Moldova erau fie prea pasionale, fie marginale, fie inexistente; pentru postul internațional de radio aceste atitudini reprezentau în chip evident „formula prin care România sugerează că se retrage din Republica Moldova”.

Rezultatele alegerilor din Republica Moldova au fost o undă de șoc pentru alegerile din România, încă o confirmare a unor mutații geopolitice cu consecințe pe termen lung. Reacția²⁵ anemică a Guvernului condus de Dacian Cioloș și a președintelui Klaus Iohannis indica o resemnare și o acceptare a unui curs al evenimentelor aproape imposibil de oprit, cu consecințe apreciabile pentru campania electorală din România. La scurt timp, însă, președintele Iohannis anunța că „obiectivul strategic al României este integrarea europeană a R. Moldova”²⁶. Această atitudine părea să fie una reactivă, ca urmare a rezultatului alegerilor, legată, evident, și de campania electorală din România: „Această strategie este un plan de acțiuni privind abordarea strategică a relației României cu RM în contextul european și internațional complicat, inclusiv în urma evoluțiilor recente care au avut loc în RM.”²⁷ Totodată, administrația prezidențială a anunțat atunci că, în urma deciziilor luate în Consiliul Suprem de Apărare al Țării, se decisese crearea unui grup de lucru interinstituțional, sub egida Președinției, care să pună în aplicare un plan susținut și „ireversibil” pentru integrarea în UE și care să

ajute Moldova să aibă o „democrație solidă” și instituții puternice. Alte analize²⁸ au remarcat faptul că rezultatul înregistra o schimbare fundamentală a politicii în întreaga regiune, mai ales că, în același timp, în Bulgaria, un politician cu vederi pro-ruse, Rumen Radev, câștigase mandatul de șef al statului. România apărea astfel, ca o insulă, într-o zonă de instabilitate politică și influențe puternice ale Federației Ruse. Agenția de știri *Reuters* a sesizat²⁹, cu aceeași ocazie, că retorica anti-UE se dovedise „profitabilă” în Europa de Est, unde Kremlinul nu se sfiise să-și arate susținerea pentru acești candidați. Alegerile din Moldova și Bulgaria, câștigate de candidați filoruși erau văzute de presa străină ca o repetiție, în miniatură a alegerilor din SUA³⁰, ca o șansă a lui Vladimir Putin de a realiza proiecte energetice sau strategice cu cele două state³¹, dar, mai mult decât atât, ca un val în expansiune de „europesimism” un semn clar că această tendință se sporea și în Occident³². *The Economist* a făcut chiar o proiecție a valului populist, care „trecea” prin Brexit, SUA, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Moldova, urmând, probabil în state precum Olanda, Italia sau Franța.³³ *Financial Times* a subliniat³⁴ că rezultatul votului în cea mai săracă țară din UE și cea mai săracă țară din Europa, deopotrivă, arată ambivalența continuă populației între UE și Rusia. O teză ideologică asupra votului, cu trimiteri și la România, a oferit și

Liberation, care concluziona că votul nu era un reviriment frontal către Rusia, ci și o opțiune de „paternalism social” și „nostalgie”, în dauna discursului european anti-corupție : „Bulgarii și moldovenii au votat pentru o putere alternativă și socialiștii din Europa de Est sunt, în mod tradițional, mai mult pro-ruși”³⁵. Totodată, un comentariu interesant a făcut *The Economist* pe baza acestor rezultate. Cunoscutul săptămânal a scris³⁶ că teza victoriei candidaților pro-ruși vs. candidați pro-Occident cu implicații geopolitice era una simplistă, motivațiile reale stând mai degrabă în luptele interne financiare ale oligarhilor autohtoni. *Le Monde* a publicat³⁷ o analiză amplă pentru a vedea în ce măsură teza potrivit căreia proiectul european se apropie de eșec în Estul Europei, scriind că, atât în Bulgaria cât și România, condițiile dure impuse de aderare la UE s-au răsfrânt asupra populației. De asemenea, francezii au arătat că „votul pro-rus apare așadar clar ca un vot de respingere a unei elite pro-europene percepută drept coruptă”. Această teză era împărtășită și de presa irlandeză care scria³⁸ că incompetența și corupția multor oficiali autoprocamați „pro-europeni” a atras în jos după ei “atracția integrării în UE”.

Urmare a câștigării președinției Moldovei de către socialistul Igor Dodon, retorica s-a amplificat cu privire la proiectul unionist, mai ales că România era în plină campanie electorală pentru desemnarea repre-

zentanților națiunii în Legislativ. Dodon susținea că era pentru relații de bună vecinătate cu România, dar se declara, totodată un anti-unionist convins și făcea apel la respectarea statalității republicii Moldova, la folosirea „limbii moldovenești” considerându-l, în același timp, pe Traian Băsescu “un unionist ratat”.³⁹ Această polemică îl făcea pe Băsescu să declare că se opusese opt ani, ca președinte, ratificării tratatului de frontieră dintre Republica Moldova și România, reafirmându-și, totodată speranța „că nici președintele Iohannis nu îl va trimite vreodată (Parlamentului – n.n.), cu toate presiunile extraordinare pe care le face doamna Merkel”. Discursul țintit pentru campania electorală sugerează că Germania, partenerul cel mai important al Federației Ruse din Europa, milita pentru „cedarea” Republicii Moldova zonei de influență a Rusiei, iar ratificarea unui asemenea document internațional ar fi avut consecințe apreciabile, respectiv recunoașterea pactului Ribbentrop-Molotov. Trimiterea la președintele Iohannis era tot electorală, aceasta sugera păstrarea liniei discursive unioniste a mandatului său.

Câteva analize ample, de politică externă, au conexas alegerile din SUA cu schimbările electorale din Europa Centrală și de Est pe parcursul anului 2016. Ele prevesteau că valul de metamorfoze electorale și geopolitice nu se estompase, iar consecințele rămâneau încă neclare în raport cu adevăratele intenții ale

Federației Ruse și ale SUA, de a schimba configurația de securitate a continentului. *The Atlantic* a încercat să măsoare impactul alegerii lui Donald Trump pentru cea mai vulnerabilă regiune a Europei în relația cu Federația rusă. Analiztii au observat⁴⁰ că Bulgaria, Moldova, Ungaria și Muntenegru aveau poziții vădit pro-ruse, ceea ce făcea oarecum dificilă crearea unei noi alianțe regionale care să mai includă Polonia, statele baltice și România, poate chiar Ucraina sau Belarus. Aceasta ar fi reprezentat o măsură de avarie la intenția lui Trump de a-i lăsa pe membrii NATO să se apere de unii singuri, în caz că nu vor cheltui mai mult pentru apărare. Slăbirea influenței SUA în interiorul celei mai mari alianțe politico-militare din istorie a beneficiat de unele dezbateri și la București, dar în ipocrizia și conformismul general generate de campania electorală, partidele au susținut la unison teza finanțării cu cel puțin 2% pentru înzestrarea armatei. *The Huffington Post* a scris⁴¹ că, deși România era o țară stabilă, cu o “dorință puternică de a se menține departe de Rusia”, perspectivele alegerilor parlamentare puteau naște „demoni”. Era remarcată atmosfera din campania electorală autohtonă, unde „suspicuniile” față de posibile „manevre” ale Rusiei erau prezente din plin. Era adus în discuție, ca eveniment din timpul campaniei electorale, redeşchiderea, pentru a patra oară, „la presiunea UE” a dosarului revoluției, iar – în opinia editorialistului

– „Implicațiile pentru apropiatele alegeri au legătură cu moștenirea PSD”. Analiza arăta că rădăcinile provenite din comunism ale acestui partid erau încă puternice, fiind remarcate eforturile de înnoire ale formațiunii și linia de susținere a valorilor occidentale. PNL era văzut ca având „membri considerați a fi parte a moștenirii puciului din 1989”, în timp ce URSS era considerată „singura opțiune viabilă pentru țară” din perspectiva tinerilor electori și a Diasporei. Relația cu SUA era interpretată drept una specială, iar retorica electorală din America era catalogată ca fiind oarecum secundară în viziunea și interesul SUA asupra regiunii Europei de Est. O altă analiză *Euractiv*⁴² a apreciat că România rămânea „ultimul bastion pro-european” în fața expansionismului rusesc și avea nevoie de recunoașterea acestui lucru din partea blocului comunitar. Influența rusă era identificată în mișcarea coaliției pentru apărarea familiei tradiționale, precum și printr-un război hibrid, cu discursuri antioccidentale și anti-liberale. Analiztii concluzionau că stabilitatea bugetară, lupta împotriva corupției, menținerea direcției pro-occidentale a țării, principiile liberale (drepturile comunității LGBT), susținerea reformei UE, iar, de partea cealaltă, integrarea țării în spațiul Schengen, ar da noului cabinet garanția de stabilitate „într-un moment când Moscova încurajează haosul”.

Interpretarea rezultatelor alegerilor

Rezultatele alegerilor parlamentare din România, din decembrie 2016, au fost evaluate prin teme, analize și interpretări, care au păstrat nota în care presa internațională a tratat acest eveniment. Majoritatea materialelor publicate după 11 decembrie au scos în evidență revenirea masivă, în forță a „stângii”, la un an de la tragedia din clubul „Colectiv”, pe fondul unei campanii pline de promisiuni economice, într-un context marcat profund de corupție și sărăcie generalizate. Cotidianul britanic *The Guardian* remarca⁴³ „ușurința” cu care social-democrații – în penultima cea mai săracă țară din Uniunea Europeană – își spulberau practic adversarii, reușind să câștige, la aproape un an de evenimentul care zguduise societatea românească și îi alungase de la putere, aproape jumătate din mandatele din Legislativ. Analiztii de la *The Financial Times* au apreciat⁴⁴ că rezultatele alegerilor parlamentare marcau o cotitură bruscă în prioritățile României, ca stat membru al UE: „Ele (rezultatele – n.n.) indică de asemenea că un puseu de furie contra corupției larg răspândite din această țară cu 19 milioane de locuitori s-a stins, făcând loc în schimb dorinței de creștere a veniturilor medii, printre cele mai mici din UE”. În aceeași notă, *Euroserver* scria⁴⁵ că victoria PSD „poate frâna lupta anticorupție” pe fondul problemelor penale cu care se

confruntau numeroși lideri ai partidului.

Presa americană se arăta extrem de surprinsă de rezultatele alegerilor. Agenția americană de știri *Bloomberg* a realizat o radiografie a consecințelor generate de lupta împotriva corupției asupra rezultatelor scrutinului din 11 decembrie 2016. Pornind de la momentul aderării țării în UE, se arăta cum România, din cea mai coruptă țară a blocului comunitar, devenise un exemplu în combaterea corupției, cu rezultate care o aduceau pe același plan cu Italia sau Grecia. „Nimeni nu era imun” dădea nota imparțialității și determinării acestor investigații de amploare la nivel înalt. Campania anticorupție – notează agenția – „a funcționat până la un punct”. Devenind „excesivă”, departamentul anticorupție a ajuns să fie asemănat cu fosta securitate și, cu toate că rata condamnărilor era „de peste 90%”, judecătorii se simțeau intimidați: „dacă îi achită pe suspectii de corupție ei ar putea atrage astfel atenția asupra propriei lor activități”. Concluzia era că suprasaturarea populației în urma acestei campanii și supralicitarea temei de către partidele de dreapta au condus la un contra efect: „DNA a transformat vânătoarea oficialilor corupți într-un sport cu spectatori, alegătorii își doresc în mod clar cu mult mai mult decât numai un guvern curat”. Mai mult decât atât, agenția de presă previziona că efectele acestei relații cauzale reprezentau un „memento pentru politicienii de pretutindeni”,

care anunța că “programele anticorupție funcționează doar până atunci când încetează să mai funcționeze – iar corupția, în general, le supraviețuiește”. Ceea ce se întâmpla în Spania era, totodată, încă o dovadă că scandalurile de corupție au o influență limitată asupra alegerilor parlamentare.⁴⁶

Cotidianul francez *Le Monde* publica⁴⁷ o amplă analiză a campaniei electorale și a interpretării rezultatelor, concluzionând că marele perdant al alegerilor era premierul în funcție, Dacian Cioloș, care insistase pe mesajele privind lupta împotriva corupției, o guvernare transparentă și prudentă. Jurnaliștii francezi caracterizau dur câștigătorul alegerilor – „moștenitor al fostului partid comunist, PSD a dominat peisajul electoral, sub diferite forme de la revoluția română din 1989” – și arătau că rata scăzută a participării la vot favorizase practic PSD, cu un electorat tradițional „mai ales de la țară și în vârstă, care se mobilizează foarte bine”. Preluând declarațiile lui Liviu Dragnea, ei explicau motivele economice pentru care social-democrații fuseseră votați masiv: „Românii (...) au votat pentru a avea mai mulți bani în buzunar”. Era subliniată, din nou, nota generală a campaniei electorale: “Pentru prima dată de la aderarea UE în 2007, campania politică din România a avut o tonalitate naționalistă și antieuropeană”. *El Pais*⁴⁸ insista pe iminenta criză politică și schimbarea discursului privind eliminarea corupției, având în vedere că cel pe

care social-democrații urmau să îl propună șefului statului pentru poziția de prim-ministru era tocmai președintele PSD, condamnat pentru fraudă electorală.

Presa austriacă, germană, și elvețiană insista⁴⁹ pe perdantii alegerilor și pe următoarele faze ale jocului politic. Cotidianul austriac *Die Presse* aprecia că marele perdant al alegerilor parlamentare era tocmai Klaus Iohannis. Jurnaliștii austrieci realizau un bilanț foarte sumbru al mandatului prezidențial, scriind că o treime din cei care-l votaseră în 2014 „s-au deșteptat”. Iohannis era văzut drept cel care „a ajutat PSD la o revenire impresionantă” prin prisma stilului său de a face politică: „se pare că pragmaticului dur îi lipsește capacitatea de a dezvolta viziuni, de a promova și coordona dezbateri sociale”, iar „nimbul său de salvator a început să se estompeze”. Jurnaliștii scriau că marele perdant al alegerilor era, în aceeași măsură, și PNL, un partid care declarase „drept poruncă interzicerea obstrucționării justiției” și care își pierduse unul din cei doi copreședinți tocmai în urma unor acuzații oficiale de luare de mită. Totodată, se specula pe posibilitatea ca Vasile Dâncu să preia funcția de prim-ministru, ca o variantă surpriză, dar, în același timp, erau detaliate și declarațiile lui Liviu Dragnea, care deja profera amenințări voalate la adresa lui Klaus Iohannis pentru a respecta rezultatul votului. *Deutsche Welle*⁵⁰, specializat în analize ample, a accentuat că

succesul PSD se datora și restrângerii dreptului la vot a românilor din Diaspora, printr-o legislație prost realizată și mai mult inaplicabilă, lucru care se va vedea și mai clar în viitor – spuneau jurnaliștii –, unde națiunile trebuie să facă față globalizării prin adaptabilitate și competitivitate. Analiza mai remarcă faptul că victoria social-democraților se produsese și datorită incompetenței de la vârful PNL, a inabilității și ezitărilor premierului Cioloș, precum și a președintelui Iohannis. În cazul celui din urmă, „votul de duminică a avut și semnificația unui plebiscit privitor la calitatea mandatului lui Klaus Iohannis”. Analizii au mai apreciat, totodată, că temele tradiționale, conservatoare ale dreptei fuseseră abandonate în mâinile PSD pentru unele „liberal-progresiste”, lucru fatal în aceste alegeri, dar și că „dreapta plătește scump obstinația cu care s-a agățat de ideologia anticorupție în detrimentul unor programe politice consistente”. Nu în ultimul rând, era întărită ideea potrivit căreia rezultatul scrutinului se înscria într-un curent de neo-populism care străbătea lumea și Europa, care schimbase fața unor țări precum Polonia, Ungaria, marea Britanie, SUA.

Presa britanică a subliniat⁵¹ și ea că PSD obținuse încrederea românilor la un an după ce aceștia îi „goniseră” de la putere și evidenția faptul că viitoarea guvernarea va fi atent monitorizată de celelalte State Membre ale UE în contextul suspiciunilor de slăbire a luptei împotriva

corupției și înclinației pentru cheltuieli publice mari, ce riscau să depășească cifra de deficit economic. *Euronews* a arătat⁵² că există câteva „lecții” importante în urma alegerilor din România, printre care: 1) „dreapta nu a avut nicio strategie clară, nici un mesaj clar și nicio disciplină de partid”, 2) „corupția nu se află în fruntea listei de priorități a românilor; ei sunt mai interesați de locuri de muncă, servicii publice și asistență socială”, 3) va urma o nouă relație, mai fermă, în relația cu Bruxelles-ul; 4) tinerii nu au mers la vot; 5) „aceste alegeri reprezintă și o înfrângere politică pentru președinte”. Francezii de la *Le Parisien* considerau că rezultatul alegerilor parlamentare se produsese pe fondul „apatiei care a recucerit populația” la un an de la tragedia din clubul „Colectiv”, în vreme ce jurnaliștii polonezi apreciau că victoria PSD era echivalentă cu o restaurație a postcomuniștilor în România⁵³. În aceeași notă, presa italiană a reținut că alegerile marcau recâștigarea puterii de către PSD, „moștenitorul mascat al partidului comunist al lui Nicolae Ceaușescu”⁵⁴.

Se disting, de asemenea, în presa internațională două studii ale unor institute independente de cercetări politice. Agenția americană de predicții politice și analize, *Stratfor*, decipta⁵⁵ sistemul politic și constituțional românesc, previzionând apariția unei crize politice – prin diferențele de opinii/valori, ideologie și de interpretare a actului fundamental – dintre șeful statului și noua

majoritate formată în Parlament. Se sublinia chiar pericolul suspendării șefului statului. Analiztii americani remarcău, totodată, că, prin participarea extrem de redusă la vot, rezultatul alegerilor era tocmai consecința crizei de credibilitate a românilor în clasa politică, dar și a corupției și a luptelor interne care afectau instituțiile românești. Se evidenția că rădăcinile relației foarte proaste dintre clasa politică și cetățeni erau mult mai complexe decât abordarea partidelor tradiționale, ceea ce crea terenul fertil pentru dezvoltarea mișcărilor anti-sistem. Concluzia *Stratfor* era, pe de o parte, că „România nu va fi imună la infinit la valul de sentimente anti-establishment și eurosceptice care prinde avânt în restul Europei”, iar, pe de altă parte, că politica externă a României, ca membru al UE și NATO, „nu se va schimba prea mult” ca urmare a alegerilor. Se, evidenția, totodată că interesul țării noastre pentru zona euro „se va disipa treptat”, aderarea la spațiul Schengen va rămâne incertă, iar criza în care se afla UE și nerespectarea angajamentelor sale va duce la situația în care „România se va reorienta spre vecinii ei pentru a-și consolida apărarea”. Al doilea studiu⁵⁶, semnat de profesorul Cornel Ban de la Universitatea Boston, scria că „faptul că această țară nu a fost înghițit de valul populist de dreapta al regiunii poate părea enigmatic”. Văzută ca o țară predispusă experimentelor extremiste și populiste, cu un trecut interbelic și

comunist marcat de mișcări fasciste și naționalism puternic, cu o economie dominată de capitalul străin, cu o populație pauperizată și o elită coruptă, România trecuse odată cu aceste alegeri un examen important, care blocase, prin votul popular, intrarea în Parlament a unor partide extremiste. PSD – spunea cercetarea publicată de *Open Democracy* – “putea fi mitraliat de probleme majore de integritate, dar făcuseră o revenire puternică în 2012, ca un partid anti-austeritate și acest lucru rămâne cel mai mare mesaj al lor”. Analiză lauda progresele economice ale PSD în relația cu UE, măsurile de tip keynesian, dar și apropierea formațiunii de mediul antreprenorial și de populația urbană din clasa de mijloc „nu prea pasionați de probleme de corupție”. Totodată, parcursul PSD – ca poziționare față de UE în viitor – este văzut ca fiind unul pozitiv, după mulți ani în care social democrații au avut un statut de nefrecventabili. Acum, în noul context, spunea analiza, PSD va avea postura de “partid disciplinat al curentului european și va servi ca un partid de încredere pro-UE”.

Concluzii

Reflectarea în presa străină a alegerilor parlamentare din România de la sfârșitul anului 2016 poate fi considerată o temă vie, autentică și foarte actuală a mass-mediei externe față de România. Ipotezele lansate de noi s-au confirmat în majoritatea

lor, dar au existat și infirmări, generate îndeosebi de structura, volumul și concentrația articolelor sau a analizelor.

Există o diferență semnificativă, calitativă și cantitativă, a materialelor care privesc alegerile parlamentare din România în câteva momente distincte. Pre-campania electorală, campania propriu-zisă și rezultatele alegerilor au fost tratate diferit pentru că ele au inclus elemente de raportare distincte. În ceea ce privește percepția publică a luptei împotriva corupției, ca temă electorală în presa internațională, aceasta s-a raportat deseori la momentul noiembrie 2015, respectiv căderea guvernului condus de Victor Ponta în urma tragediei din clubul „Colectiv”. Apoi, numeroase analize au încercat să evidențieze progresele României în lupta împotriva corupției, prin operarea cu un clivaj extras din politica internă: competitori care susțineau campania anticorupție sau cei care era erau mai degrabă împotriva ei. Parcursul perioadei de dinaintea alegerilor a fost deseori remarcat de evenimente din politica internă care poziționau actorii politici în chip distinct. Rezultatele alegerilor prin acest “filtru” a arătat o suspiciune aproape generalizată că noii câștigători ai alegerilor vor opera schimbări în justiție în sensul diminuării fermității luptei anticorupție. Numeroase teze erau preluate din presa autohtonă sau *mainstream-ul* intern, astfel că acestea echivalau imaginea PSD cu cea a unui partid cu valențe postcomuniste, națio-

naliste sau populiste, PNL cu cea a unui partid nereformat, iar USR era sinonim cu nouitatea.

Analiza competitorilor politici a avut meritul de a sublinia că, pentru prima dată, promisiunile economice primau în fața unor alte vechi clivaje, de genul celor „Vest” vs. „Est”. Ele au arătat că evoluția societății românești, criza economică, suprasaturația mediatică produsă de lupta anti-corupție, au produs un fenomen nou în societate, unde, spre deosebire de alegerile din 2014, tinerii și Diaspora nu mai înclinau decisiv balanța. Președintele Klaus Iohannis și premierul Dacian Cioloș sunt deseori subiectul unor analize complexe, iar raportarea acestora la diverse teme de politică internă demonstrează că jurnaliștii din presa internațională au intuit de cele mai multe ori corect direcția spre care se îndrepta campania electorală. Fragilitatea sistemului politic și natura sa oarecum particulară, cu un prim-ministru și un guvern tehnocrat, au făcut ca multe analize să arate vulnerabilitatea politică și lipsa de coordonare cu partidele care îl susțineau.

Pentru prima dată de la aderarea la UE, campania a avut importante teme naționaliste, populiste și eurosceptice, acestea fiind remarcate de presa internațională. În contrast, integritatea sau susținerea valorilor europene sau a drepturilor civile au fost și ele pe agenda publică. Totuși, ele nu au copiat întrutotul tendințele europene și mondiale, dar valul de evenimente care au bulversat Mapa-

mondul în ultimul an au dat tendința unui „tsunami” în fața căruia România nu a putut rezista. Raportarea la Republica Moldova a fost periferică, apanajul unui singur partid, iar tezele xenofobe care să cuprindă minoritatea maghiară au fost aproape inexistente, presa maghiară făcând mai degrabă un exercițiu de promovare a intereselor comunității. Suprapunerea alegerilor prezidențiale din Republica Moldova, a celor din SUA și a celor din Bulgaria au dat o notă particulară pentru presa străină, care a interpretat finalul campaniei electorale din România și rezultatele în cheia creșterii influenței Federației Ruse în Europa de Est și a schimbărilor geopolitice și de securitate de pe continent. În fine, câștigătorii sau pierzătorii au fost analizați ulterior mai degrabă în funcție de atuurile, greșelile, vulnerabilitățile care i-au dus la putere sau în opoziție. Presa străină a dat în general o puternică notă de scepticism rezultatului alegerilor și drumului României după decembrie 2016.

Tema alegerilor românești a reprezentat mai degrabă o preocupare marginală în economia spațiului dedicat, chiar dacă unele analize au fost profesionale, în special cele legate de rezultatele alegerilor. În majoritatea cazurilor, comentariile sofisticate și analizele detaliate sunt realizate doar de câteva publicații care au păstrat o veche legătură cu spațiul românesc (*Deutsche Welle*, *Radio France Internationale*, *Radio Europa Liberă*), în vreme ce *The New York Times*, *Bloomberg*, *le*

Monde, Financial Times etc. au ales să facă analize rare, care au cuprins subiecte precum corupția, noile partide politice sau raportarea la politica lui Vladimir Putin. Presa asiatică a urmărit sporadic subiectul.

Se cuvine să remarcăm că România rămâne o zonă de interes pentru presa internațională, mai ales cu câteva teme și simboluri importante, puse deseori în context regional.

Note

- ¹ Prima parte a acestui studiu a fost publicată în Revista de Științe Politice *Polis*, vol.V, nr.1 (15) Serie nouă, 2017, pp.61-100.
- ² “Romania interested in pragmatic relations with Russia, but opposed to lifting sanctions: president”, XINHUA, 1.09.2016, http://news.xinhuanet.com/english/2016-09/01/c_135649326.htm (accesat pe 18.01.2017).
- ³ “România critică ‘dublul discurs’ al unor lideri europeni”, *La Vanguardia*, 15.09.2016 în Florin Matei, Monica Ion (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 19.09.2016, Anul XVIII, nr. 4502, p. 3; Horațiu Pepine, “‘Europeanismul’ exemplar al liderilor de la București”, 16.09.2016, *Deutsche Welle*, <http://www.dw.com/ro/europeanismul-exemplar-al-liderilor-de-la-bucure%20C8%99ti/a-19557241> (accesat pe 15.02.2017).
- ⁴ Dániel Szabó, “SUA vrea un guvern român ireproșabil”, *Magyar Nemzet*, 26.10.2016; “Alegerile din România: SUA îndeamnă la combaterea corupției”, *MTI (Hungarian News Agency Corp.)*, 26.10.2016, în Cristina Zaharia, Marius Tănase (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă
- străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.10.2016, Anul XVIII, Nr. 4530, pp. 5-6.
- ⁵ Horațiu Pepine, “Analiza spectrală a politicii românești înainte de alegeri”, *Deutsche Welle*, 5.10.2016, <http://www.dw.com/ro/analiza-spectral%C4%83-a-politicii-rom%C3%A2ne%C8%99ti-%C3%AEnainte-de-alegeri/a-35962266> (accesat pe 25.10.2016).
- ⁶ *Idem*, “Marea acțiune a președintelui Iohannis”, *Ibidem*, 22.09.2016, <http://www.rador.ro/2016/09/23/deutsche-welle-marea-actiune-a-presedintelui-iohannis/> (accesat pe 23.01.2017).
- ⁷ Cosmin Ruscior, “Nicolae Manolescu la RFI: Proiectul de țară va fi un eșec, viața politică e o ruină”, *Radio France Internationale*, 5.10.2017, <http://www.rfi.ro/politica-90111-nicolae-manolescu-proiectul-tara-esec-viata-politica-ruina> (accesat pe 25.01.2017).
- ⁸ “România: rusofobie, trupele NATO și amnezia istorică”, *Regnum*, 27.11.2016, în Cristina Zaharia, Cătălin Belu (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă

- RADOR), 27.11.2016, Anul XVIII, nr. 4552, pp. 18-19.
- ⁹ “Băsescu: Republica Moldova nu va fi niciodată membră a UE”, 11.09.2016, *Independent*, <http://independent.md/mbasescu-republica-moldova-nu-va-fi-membra-ue-niciodata/#.WKDmjPmLSUK> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹⁰ “Ex-president of Romania is now also citizen of Moldova”, 3.11.2016, *US News*, <http://www.usnews.com/news/world/articles/2016-11-03/ex-president-of-romania-is-now-also-citizen-of-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹¹ Sabina Fati, “De ce vrea Traian Băsescu cetățenia moldovenească”, 3.11.2016, *Radio Europa Liberă*, <http://www.europalibera.org/a/28093498.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹² “Băsescu la Chișinău: Obiectivul vieții mele este să văd unirea”, *IPN*, 25.11.2016, <http://www.ipn.md/ro/politica/80577> (accesat pe 14.02.2017).
- ¹³ “IPN: Traian Băsescu: Tot mai mulți își doresc reunificarea celor două state”, *Ibidem*, <http://www.ipn.md/ro/politica/80578> (accesat pe 14.02.2017).
- ¹⁴ Sabina Fati, “De ce vrea Traian Băsescu cetățenia moldovenească”..
- ¹⁵ “Băsescu: ‘Rep. Moldova nu are nicio șansă de aderare la UE, singura soluție rămâne Unirea’”, *Timpul*, 17.08.2016, <http://www.timpul.md/articol/basescu-rep--moldova-nu-are-nicio-sansa-de-aderare-la-ue-singura-solutie-ramane-unirea-96544.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹⁶ Liviu Stan, “Eugen Tomac: Unirea, fără regiunea transnistreană”, 25.10.2016, *InforPrut*, <http://infoprut.ro/45550-eugen-tomac-unirea-fara-regiunea-transnistreana.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹⁷ Eugene Chausovsky, “A Pivotal Moment Looms for Moldova”, *Stratfor*, 24.10.2016, <https://www.stratfor.com/analysis/pivotal-moment-looms-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹⁸ “Romanians march to demand reunification with Moldova”, *Fox News*, 22.10.2016, <http://www.foxnews.com/world/2016/10/22/romanians-march-to-demand-reunification-with-moldova.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ¹⁹ “Klaus Iohannis: Trebuie să discutăm un plan pe termen lung în legătură cu unificarea”, *Timpul*, 26.10.2017, <http://www.timpul.md/articol/klaus-iohannis-trebuie-sa-discutam-un-plan-pe-termen-lung-in-legatura-cu-unificarea-99525.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ²⁰ “Klaus Iohannis: O unire cu Basarabia este posibilă”, *Ibidem*, 10.11.2016, <http://www.timpul.md/articol/iohannis-unirea-cu-republica-moldova-nu-este-posibila-in-viitorul-apropiat-100071.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ²¹ Sabina Fati, “Iohannis: unirea depinde de rezolvarea situației Transnistriei”, *Radio Europa Liberă*, 10.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28108377.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ²² Horațiu Pepine, “Marșul pentru Unire”, *Deutsche Welle*, 26.10.2016, <http://www.dw.com/ro/mar%C8%99ul-pentru-unire/a-36161764> (accesat pe 13.02.2017).

- ²³ Valeria Vițu, Ovidiu Nahoi, “Unirea, sperietoare în campania din R. Moldova”, *Radio France Internationale*, 5.11.2016, <http://www.rfi.ro/politica-90923-unirea-sperietoare-campania-din-r-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- ²⁴ Sabina Fati, „Mai are România vreo miză în Republica Moldova?”, *Radio Europa Liberă*, 31.10.2016, <http://www.europalibera.org/a/28086967.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ²⁵ Alex Olaru, „Alegeri Moldova: reacții reci la București”, *Radio France Internationale*, 14.11.2016, <http://www.rfi.ro/politica-91146-alegeri-moldova-reactii-bucuresti> (accesat pe 13.02.2017).
- ²⁶ „Klaus Iohannis: obiectivul strategic al României este integrarea europeană a R. Moldova”, *Radio Europa Liberă*, 29.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28146198.html> (accesat pe 14.02.2017).
- ²⁷ „Consiliul Suprem de Apărare a Țării din România a aprobat strategia privind relația cu RM; Iohannis: În scurt timp vom crea un grup de lucru sub coordonarea Administrației Prezidențiale”, *Jurnal.md*, 29.11.2016, <http://www.jurnal.md/ro/politic/2016/11/29/consiliul-suprem-de-aparare-a-tarii-din-romania-a-aprobat-strategia-privind-relatia-cu-rm-iohannis-in-scurt-timp-vom-crea-un-grup-de-lucru-sub-coordonarea-administratiei-prezidentiale/> (accesat pe 14.02.2017).
- ²⁸ Sabina Fati, “Se simte România confortabil înconjurată de pro-ruși?”, *Radio Europa Liberă*, 14.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28116518.html> (accesat pe 13.02.2017).
- ²⁹ Alessandra Prentice, Alexander Tanas, “Moldova’s pro-Russian president-elect wants snap parliamentary election”, *Reuters*, 14.11.2016, <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN139145> (accesat pe 13.02.2017).
- ³⁰ Andrzej Poczobut, “Noul președinte pro-Kremlin poate înmormânta visul de eurointegrare al moldovenilor”, *Gazeta Wyborcza*, 14.11.2016, în Adriana Buzoianu, Raluca Ungureanu (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 15.11.2016, Anul XVIII, nr. 4543, pp. 29-30.
- ³¹ „Kremlin Eyes Better Ties With Bulgaria, Moldova After Pro-Russia Election Victories”, *The Moscow Times*, 14.11.2016, <https://themoscowtimes.com/news/kremlin-eyes-better-ties-with-bulgaria-and-moldova-after-pro-russia-election-victories-56129> (accesat pe 14.02.2017).
- ³² Laurence Habay, “Vu de Russie. Bulgarie et Moldavie : deux nouveaux votes anti-establishment occidental”, *Courier International*, 14.11.2016, <http://www.courierinternational.com/article/vu-de-russie-bulgarie-et-moldavie-deux-nouveaux-votes-anti-establishment-occidental> (accesat la 14.02.2017).
- ³³ Leonid Bershidsky, “A populist Revolution in Europe? Not Just Yet”, *Bloomberg*, 14.11.2016, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-11-14/europe-won-t-see-a-populist-trump-like-revolution-just-yet> (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁴ Kerin Hope, Henry Foy, Theodor Troev, “Pro-Russia presidential candidates win in Bulgaria and

- Moldova”, *Financial Times*, 14.11.2016, <https://www.ft.com/content/3b75e064-aa59-11e6-809d-c9f98a0cf216> (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁵ Veronika Dorman “En quête d’alternative, Bulgares et Moldaves élisent des présidents pro-russes”, *Libération*, 14.11.2016, http://www.liberation.fr/planete/2016/11/14/en-quete-d-alternative-bulgares-et-moldaves-elisent-des-presidents-pro-russes_1528343 (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁶ “The new presidents of Bulgaria and Moldova are less pro-Russian than advertised”, *The Economist*, 14.11.2016, <http://www.economist.com/news/europe/21710168-both-countries-are-continuing-long-standing-game-playing-russia-and-west-against-each> (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁷ Alain Salles, Benoît Vitkine, “Moldavie, Bulgarie : une vague ‘ prorusse ‘ dans l’est de l’Europe ?””, *Le Monde*, 14.12.2016, http://www.lemonde.fr/europe/article/2016/11/14/moldavie-bulgarie-une-vague-prorusse-dans-l-est-de-l-europe_5031084_3214.html (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁸ Daniel McLaughlin, “Russia-friendly new presidents to shake up Bulgaria and Moldova”, *The Irish Times*, 14.11.2016, <http://www.irishtimes.com/news/world/europe/russia-friendly-new-presidents-to-shake-up-bulgaria-and-moldova-1.2867358> (accesat pe 14.02.2017).
- ³⁹ “Noul președinte al Republicii Moldova a refuzat o întâlnire cu Traian Băsescu”, *Nezavisimaia Gazeta*, 27.11.2016, în Cristina Zaharia, Cătălin Belu (Editori), în “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.11.2016, Anul XVIII, nr. 4552, pp. 41-43.
- ⁴⁰ Linda Kinstler, “What Trump Means for Central and Eastern Europe”, *The Atlantic*, 28.11.2016, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/11/trump-putin-nato-hungary-estonia-poland-orban/508910/> (accesat pe 15.02.2017).
- ⁴¹ Bogdan Marcu, Cristian Roșu, “Trump - ripples effects in Europe”, *The Huffington Post*, 10.12.2016, http://www.huffingtonpost.com/bogdan-marcu/trump---ripples-effects-i_b_13295562.html (accesat pe 15.02.2017).
- ⁴² Nicolas Tenzer, “EU should recognise Romania as bulwark against Russian expansionism”, *Euractiv*, 8.12.2016, <http://www.euractiv.com/section/europe-s-east/opinion/eu-should-recognise-romania-as-bulwark-against-russian-expansionism/> (accesat pe 15.02.2017).
- ⁴³ “Romania’s Social Democrats easily win parliamentary elections”, *The Guardian*, 12.11.2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/11/romania-s-left-takes-big-lead-in-parliamentary-election-exit-polls> Romania’s Social Democrats easily win parliamentary elections (accesat pe 4.02.2017).
- ⁴⁴ Andrew Byrne, “Win for Social Democrats in Romania election, polls show”, *Financial Times*, 12.11.2016, <https://www.ft.com/content/2b2fdc76-bff0-11e6-9bca-2b93a6856354> (accesat pe 17.01.2017).

- ⁴⁵ Eszter Zalan, "Romanian social democrats set for return to power", *Euobserver*, 12.12.2016, <https://euobserver.com/political/136226> (accesat pe 11.02.2017).
- ⁴⁶ Leonid Bershidsky, "Romania's War on Corruption Got Old", *Bloomberg*, 12.12.2016, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-12-12/romania-s-war-on-corruption-got-old> (accesat pe 12.02.2017).
- ⁴⁷ Mirel Bran, Jean-Baptiste Chastand, "Les sociaux-démocrates remportent les législatives roumaines", *Le Monde*, 12.12.2016, http://www.lemonde.fr/europe/article/2016/12/12/les-sociaux-democrates-remportent-les-legislatives-roumaines_5047199_3214.html (accesat pe 11.02.2017).
- ⁴⁸ María R. Sahuquillo, "Los socialdemócratas ganan las elecciones en Rumanía pese a sus condenas por corrupción", *El País*, 12.12.2016, http://internacional.elpais.com/internacional/2016/12/12/actualidad/1481540891_808575.html (accesat pe 11.02.2017).
- ⁴⁹ "Rumänien: Niederlage für Präsident Klaus Johannis", *Die Presse*, 12.12.2016, http://diepresse.com/home/ausland/aussenpolitik/5133085/Rumaenien_Niederlage-fuer-Praesident-Klaus-Johannis (accesat pe 11.02.2017); "Social-democrații câștigă alegerile parlamentare din România", *Der Standard*, 12.12.2016, în Florin Matei, Monica Ion (Editori), "România văzută din străinătate" (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, p. 12; Marco Kauffmann Bossart, „Penal, dar cu succes”, *Neue Zürcher Zeitung*, 12.12.2016, în *Ibidem*, p.12; "Social-democrații pot obține majoritatea absolută", 12.12.2016, *Die Zeit*, în *Ibidem*, p. 11;
- ⁵⁰ Petre Iancu, "Antidemocrația originală", *Deutsche Welle*, 12.12.2016, <http://www.dw.com/ro/antidemocratia-originala/a-36733410> (accesat pe 7.02.2017); Horațiu Pepine, „Câteva explicații pentru votul de duminică”, 12.12.2016, în *Ibidem*, <http://www.dw.com/ro/c%C3%A2teva-explic%C8%9Bii-pentru-votul-de-duminic%C4%83/a-36734651> (accesat pe 7.02.2017).
- ⁵¹ Luiza Ilie, Radu-Sorin Marinaș, "Romanians choose bread, not handcuffs, as left sweeps back to power", *Daily Mail*, 12.12.2016, <http://www.dailymail.co.uk/wires/reuters/article-4024414/Romanians-vote-leftists-power-year-chasing-out.html> (accesat pe 4.02.2017).
- ⁵² Chris Harris, "Five Takeaways from Romania's Parliamentary Election", *Euronews*, 12.12.2016, <http://www.euronews.com/2016/12/12/five-takeaways-from-romania-s-parliamentary-election> (accesat pe 11.02.2017).
- ⁵³ „România: Viitoare tensiuni la vârful statului”, *Le Parisien*, 12.12.2016, în Florin Matei, Monica Ion (Editori), "România văzută din străinătate" (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, pp. 23-24: "Postcomuniștii au câștigat alegerile în România", în *Gazeta Wyborcza*, în *Ibidem*, pp. 26-27.

- ⁵⁴ Roberto Fabbri, „Spectrul lui Ceaușescu nu părăsește România: Post-comuniștii revin la putere”, *Il Giornale*, 12.12.2016, în Adriana Buzoianu, Cornel Spiru (Editori), *Ibidem*, 14.12.2016, Anul XVIII, nr. 4564, pp. 12-13.
- ⁵⁵ ”Romania: Parliamentary Elections Give Way to a Leadership Crisis”, *Stratfor*, 12.12.2016, <https://www.stratfor.com/snapshots/romania-parliamentary-elections-give-way-leadership-crisis> (accesat pe 11.02.2017).
- ⁵⁶ Cornel Ban, “Romania: a social democratic anomaly in eastern Europe?”, *Open Democracy*, 12.12.2016, <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cornel-ban/romania-social-democratic-anomaly-in-eastern-europe> (accesat pe 11.02.2017).

Bibliografie

- „Alegerile din România: SUA îndeamnă la combaterea corupției”, *MTI (Hungarian News Agency Corp.)*, 26.10.2016, în Cristina Zaharia, Marius Tănase (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.10.2016, Anul XVIII, Nr. 4530, pp. 5-6.
- „Noul președinte al Republicii Moldova a refuzat o întâlnire cu Traian Băsescu”, *Nezavisimaia Gazeta*, 27.11.2016, în Cristina Zaharia, Cătălin Belu (Editori), în “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.11.2016, Anul XVIII, nr. 4552, pp. 41-43.
- „Postcomuniștii au câștigat alegerile în România”, în *Gazeta Wyborcza*, în Florin Matei, Monica Ion (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, pp. 26-27.
- „România critică ‘dublul discurs’ al unor lideri europeni”, *La Vanguardia*, 15.09.2016 în Florin Matei, Monica Ion (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 19.09.2016, Anul XVIII, nr. 4502, p. 3.
- „România: rusofobie, trupele NATO și amnezia istorică”, *Regnum*, 27.11.2016, în Cristina Zaharia, Cătălin Belu (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.11.2016, Anul XVIII, nr. 4552, pp. 18-19.
- „România: Viitoare tensiuni la vârful statului”, *Le Parisien*, 12.12.2016, în Florin Matei, Monica Ion (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, pp. 23-24.
- „Social-democrații câștigă alegerile parlamentare din România”, *Der Standard*, 12.12.2016, în Florin Matei, Monica Ion (Editori),

- “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, p. 12.
- „Social-democrații pot obține majoritatea absolută”, 12.12.2016, *Die Zeit*, în “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, p. 11.
- ANDREESCU, Gabriel, BERINDEI, Mihnea, *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către Radio Europa Liberă, Vol. I: 1979-1985*, Editura Polirom, Iași, 2010.
- IDEM, *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către Radio Europa Liberă, Vol. I: 1986-1989*, Editura Polirom, Iași, 2014.
- FABBRI, Roberto, “Spectrul lui Ceaușescu nu părăsește România: Post-comuniștii revin la putere”, *Il Giornale*, 12.12.2016, în Adriana Buzoianu, Cornel Spiru (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 14.12.2016, Anul XVIII, nr. 4564, pp. 12-13.
- KAUFFMANN BOSSART, Marco, “Penal, dar cu succes”, *Neue Zürcher Zeitung*, 12.12.2016, în “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 13.12.2016, Anul XVIII, nr. 4563, p. 12.
- POCZOBUT, Andrzej, “Noul președinte pro-Kremlin poate înmormânta visul de eurointegrare al moldovenilor”, *Gazeta Wyborcza*, 14.11.2016, în Adriana Buzoianu, Raluca Ungureanu (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 15.11.2016, Anul XVIII, nr. 4543, pp. 29-30.
- SZABÓ, Dániel, “SUA vrea un guvern român ireproșabil”, *Magyar Nemzet*, 26.10.2016, în Cristina Zaharia, Marius Tănase (Editori), “România văzută din străinătate” (Buletin editat de Societatea Română de Radiodifuziune și Agenția de presă RADOR), 27.10.2016, Anul XVIII, Nr. 4530, pp. 5-6.

Resurse electronice

- „Romania: Parliamentary Elections Give Way to a Leadership Crisis”, *Stratfor*, 12.12.2016, <https://www.stratfor.com/snapshots/romania-parliamentary-elections-give-way-leadership-crisis> (accesat pe 11.02.2017).
- „Romania’s Social Democrats easily win parliamentary elections”, *The Guardian*, 12.11.2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/11/romania-left-takes-big-lead-in-parliamentary-election-exit-polls> Romania’s Social Democrats easily win parliamentary elections (accesat pe 4.02.2017).
- „Băsescu la Chișinău: Obiectivul vieții mele este să văd unirea”, *IPN*, 25.11.2016, <http://www.ipn.md/ro/politica/80577> (accesat pe 14.02.2017).
- „Băsescu: ‘Rep. Moldova nu are nicio șansă de aderare la UE, singura soluție rămâne Unirea’”, *Timpul*, 17.08.2016,

- <http://www.timpul.md/articol/basesc-u-rep--moldova-nu-are-nicio-sansa-de-aderare-la-ue-singura-solutie-ramane-unirea-96544.html> (accesat pe 13.02.2017).
- „Bănescu: Republica Moldova nu va fi niciodată membră a UE”, 11.09.2016, *Independent*, <http://independent.md/mbasescu-republica-moldova-nu-va-fi-membra-ue-niciodata/#.WKDmjPmLSUk> (accesat pe 13.02.2017).
- „Consiliul Suprem de Apărare a țării din România a aprobat strategia privind relația cu RM; Iohannis: În scurt timp vom crea un grup de lucru sub coordonarea Administrației Prezidențiale”, *Jurnal.md*, 29.11.2016, <http://www.jurnal.md/ro/politic/2016/11/29/consiliul-suprem-de-aparare-a-tarii-din-romania-a-aprobat-strategia-privind-relatia-cu-rm-iohannis-in-scurt-timp-vom-crea-un-grup-de-lucru-sub-coordonarea-administratiei-prezidentiale/> (accesat pe 14.02.2017).
- „Ex-president of Romania is now also citizen of Moldova”, 3.11.2016, *US News*, <http://www.usnews.com/news/world/articles/2016-11-03/ex-president-of-romania-is-now-also-citizen-of-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- „IPN: Traian Bănescu: Tot mai mulți își doresc reunificarea celor două state”, *IPN*, <http://www.ipn.md/ro/politica/80578> (accesat pe 14.02.2017).
- „Klaus Iohannis: O unire cu Basarabia este posibilă”, *Timpul*, 10.11.2016, <http://www.timpul.md/articol/iohannis-unirea-cu-republica-moldova-nu-este-posibila-in-viitorul-apropiat-100071.html> (accesat pe 13.02.2017).
- „Klaus Iohannis: Obiectivul strategic al României este integrarea europeană a R. Moldova”, *Radio Europa Liberă*, 29.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28146198.html> (accesat pe 14.02.2017).
- „Klaus Iohannis: Trebuie să discutăm un plan pe termen lung în legătură cu unificarea”, *Timpul*, 26.10.2017, <http://www.timpul.md/articol/klaus-iohannis-trebuie-sa-discutam-un-plan-pe-termen-lung-in-legatura-cu-unificarea-99525.html> (accesat pe 13.02.2017).
- „Kremlin Eyes Better Ties With Bulgaria, Moldova After Pro-Russia Election Victories”, *The Moscow Times*, 14.11.2016, <https://themoscowtimes.com/news/kremlin-eyes-better-ties-with-bulgaria-and-moldova-after-pro-russia-election-victories-56129> (accesat pe 14.02.2017).
- „Romania interested in pragmatic relations with Russia, but opposed to lifting sanctions: president”, *XINHUA*, 1.09.2016, http://news.xinhuanet.com/english/2016-09/01/c_135649326.htm (accesat pe 18.01.2017).
- „Romanian parliament scraps over 100 taxes, including radio/TV fees”, *Channel NewsAsia*, 26.10.2016, <http://www.channelnewsasia.com/news/world/romanian-parliament-scraps-over-100-taxes-including-radio-tv-fe/3234554.html> (accesat pe 29.01.2017).
- „Romanians march to demand reunification with Moldova”, *Fox News*, 22.10.2016, <http://www.foxnews.com/world/2016/10/22/romanians-march-to-demand-reunification-with->

- moldova.html (accesat pe 13.02.2017).
- „Romania’s government will challenge double-digit wage hike”, *Reuters*, 8.11.2016, <http://www.reuters.com/article/us-romania-wages-idUSKBN1331D1> (accesat pe 30.01.2017).
- „Rumänien: Niederlage für Präsident Klaus Johannis”, *Die Presse*, 12.12.2016, http://diepresse.com/home/ausland/aussenpolitik/5133085/Rumaenien_Niederlage-fuer-Praesident-Klaus-Johannis (accesat pe 11.02.2017).
- „The new presidents of Bulgaria and Moldova are less pro-Russian than advertised”, *The Economist*, 14.11.2016, <http://www.economist.com/news/europe/21710168-both-countries-are-continuing-long-standing-game-playing-russia-and-west-against-each> (accesat pe 14.02.2017).
- BAN, Cornel, “Romania: a social democratic anomaly in eastern Europe?”, *Open Democracy*, 12.12.2016, <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cornel-ban/romania-social-democratic-anomaly-in-eastern-europe> (accesat pe 11.02.2017).
- BERSHIDSKY, Leonid “A populist Revolution in Europe? Not Just Yet”, *Bloomberg*, 14.11.2016, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-11-14/europe-won-t-see-a-populist-trump-like-revolution-just-yet> (accesat pe 14.02.2017).
- IDEM, Leonid, “Romania’s War on Corruption Got Old”, *Bloomberg*, 12.12.2016, [https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-12-12/romania-s-war-on](https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-12-12/romania-s-war-on-corruption-got-old) corruption-got-old (accesat pe 12.02.2017).
- BRAN, Mirel, CHASTAND, Jean-Baptiste, “Les sociaux-démocrates remportent les législatives roumaines”, *Le Monde*, 12.12.2016, http://www.lemonde.fr/europe/article/2016/12/12/les-sociaux-democrates-remportent-les-legislatives-roumaines_5047199_3214.html (accesat pe 11.02.2017).
- BYRNE, Andrew, “Win for Social Democrats in Romania election, pools show”, *Financial Times*, 12.11.2016, <https://www.ft.com/content/2b2fdc76-bff0-11e6-9bca-2b93a6856354> (accesat pe 17.01.2017).
- CHAUSOVSKY, Eugene, “A Pivotal Moment Looms for Moldova”, *Stratfor*, 24.10.2016, <https://www.stratfor.com/analysis/pivotal-moment-looms-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- DORMAN, Veronika “En quête d’alternative, Bulgares et Moldaves élisent des présidents pro-russes”, *Libération*, 14.11.2016, http://www.liberation.fr/planete/2016/11/14/en-quete-d-alternative-bulgares-et-moldaves-elisent-des-presidents-pro-russes_1528343 (accesat pe 14.02.2017).
- FATI, Sabina “Mai are România vreo miză în Republica Moldova?”, *Radio Europa Liberă*, 31.10.2016, <http://www.europalibera.org/a/28086967.html> (accesat pe 13.02.2017).
- IDEM, „De ce vrea Traian Băsescu cetățenia moldovenească”, 3.11.2016, *Radio Europa Liberă*, <http://www.europalibera.org/a/28093498.html> (13.02.2017).
- IDEM, “Iohannis: unirea depinde de rezolvarea situației Transnistriei”,

- Radio Europa Liberă*, 10.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28108377.html> (accesat pe 13.02.2017).
- Se simte România, “Se simte România confortabil înconjurată de pro-ruși?”, *Radio Europa Liberă*, 14.11.2016, <http://www.europalibera.org/a/28116518.html> (accesat pe 13.02.2017).
- HABAY, Laurence, “Vu de Russie. Bulgarie et Moldavie : deux nouveaux votes anti-establishment occidental”, *Courrier International*, 14.11.2016, <http://www.courrierinternational.com/article/vu-de-russie-bulgarie-et-moldavie-deux-nouveaux-votes-anti-establishment-occidental> (accesat la 14.02.2017).
- HARRIS, Chris, “Five Takeaways from Romania’s Parliamentary Election”, *Euronews*, 12.12.2016, <http://www.euronews.com/2016/12/12/five-takeaways-from-romania-s-parliamentary-election> (accesat pe 11.02.2017).
- HENEGHAN, Tom, (Editor), ILIE, Luiza “Romanian parliament scraps over 100 taxes, including radio/TV fees”, *Reuters*, 25.10.2016, <http://af.reuters.com/article/worldNews/idAFKCN12P1RK> (accesat pe 29.01.2017).
- HOPE, Kerin, FOY, Henry, TROEV, Theodor, “Pro-Russia presidential candidates win in Bulgaria and Moldova”, *Financial Times*, 14.11.2016, <https://www.ft.com/content/3b75e064-aa59-11e6-809d-c9f98a0cf216> (accesat pe 14.02.2017).
- IANCU, Petre, „Antidemocrația originală”, *Deutsche Welle*, 12.12.2016, <http://www.dw.com/ro/antidemocratia-originala/a-36733410> (accesat pe 7.02.2017).
- ILIE, Luiza, MARINAȘ, Radu-Sorin, “Romanians choose bread, not handcuffs, as left sweeps back to power”, *Daily Mail*, 12.12.2016, <http://www.dailymail.co.uk/wires/reuters/article-4024414/Romanians-vote-leftists-power-year-chasing-out.html> (accesat pe 4.02.2017).
- KINSTLER, Linda, “What Trump Means for Central and Eastern Europe”, *The Atlantic*, 28.11.2016, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/11/trump-putin-nato-hungary-estonia-poland-orban/508910/> (accesat pe 15.02.2017).
- MARCU, Bogdan, ROȘU, Cristian, “Trump - ripples effects in Europe”, *The Huffington Post*, 10.12.2016, http://www.huffingtonpost.com/bogdan-marcu/trump---ripples-effects-i_b_13295562.html (accesat pe 15.02.2017).
- MCLAUGHLIN, Daniel, „Russia-friendly new presidents to shake up Bulgaria and Moldova”, *The Irish Times*, 14.11.2016, <http://www.irishtimes.com/news/world/europe/russia-friendly-new-presidents-to-shake-up-bulgaria-and-moldova-1.2867358> (accesat pe 14.02.2017).
- OLARU, Alex, “Alegeri Moldova: reacții reci la București”, *Radio France Internationale*, 14.11.2016, <http://www.rfi.ro/politica-91146-alegeri-moldova-reactii-bucuresti> (accesat pe 13.02.2017).
- PEPINE, Horațiu, ““Europenismul’ exemplar al liderilor de la București”, 16.09.2016, *Deutsche Welle*, <http://www.dw.com/ro/europenismul-exemplar-al-liderilor-de-la->

- bucure%C8%99ti/a-19557241 (accesat pe 15.02.2017).
- IDEM, "Marea acțiune a președintelui Iohannis", *Deutsche Welle*, 22.09.2016, <http://www.rador.ro/2016/09/23/deutsche-welle-marea-actiune-a-presedintelui-iohannis/> (accesat pe 23.01.2017).
- IDEM, "Analiza spectrală a politicii românești înainte de alegeri", *Deutsche Welle*, 5.10.2016, <http://www.dw.com/ro/analiza-spectral%C4%83-a-politicii-rom%C3%A2ne%C8%99ti-%C3%AEnainte-de-alegeri/a-35962266> (accesat pe 25.10.2016).
- IDEM, "Marșul pentru Unire", *Deutsche Welle*, 26.10.2016, <http://www.dw.com/ro/mar%C8%99ul-pentru-unire/a-36161764> (accesat pe 13.02.2017).
- IDEM, "Câteva explicații pentru votul de duminică", 12.12.2016, *Deutsche Welle*, <http://www.dw.com/ro/c%C3%A2teva-explica%C8%9Bii-pentru-votul-de-duminic%C4%83/a-36734651> (accesat pe 7.02.2017).
- PRENTICE, Alessandra, TANAS, Alexander, "Moldova's pro-Russian president-elect wants snap parliamentary election", *Reuters*, 14.11.2016, <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN139145> (accesat pe 13.02.2017).
- RUSCIOR, Cosmin, "Nicolae Manolescu la RFI: Proiectul de țară va fi un eșec, viața politică e o ruină", *Radio France Internationale*, 5.10.2016, <http://www.rfi.ro/politica-90111-nicolae-manolescu-proiectul-tara-esec-viata-politica-ruina> (accesat pe 25.01.2017).
- SAHUQUILLO, María R., "Los socialdemócratas ganan las elecciones en Rumanía pese a sus condenas por corrupción", *El País*, 12.12.2016, http://internacional.elpais.com/internacional/2016/12/12/actualidad/1481540891_808575.html (accesat pe 11.02.2017).
- SALLES, Alain, VITKINE, Benoît, "Moldavie, Bulgarie : une vague 'prorusse' dans l'est de l'Europe ?", *Le Monde*, 14.12.2016, http://www.lemonde.fr/europe/article/2016/11/14/moldavie-bulgarie-une-vague-prorusse-dans-l-est-de-l-europe_5031084_3214.html (accesat pe 14.02.2017).
- STAN, Liviu, "Eugen Tomac: Unirea, fără regiunea transnistreană", 25.10.2016, *Infoprut*, <http://infoprut.ro/45550-eugen-tomac-unirea-fara-regiunea-transnistreana.html> (accesat pe 13.02.2017).
- Tenzer, Nicolas, "EU should recognise Romania as bulwark against Russian expansionism", *Euractiv*, 8.12.2016, <http://www.euractiv.com/section/europe-s-east/opinion/eu-should-recognise-romania-as-bulwark-against-russian-expansionism/> (accesat pe 15.02.2017).
- VÎȚU, Valeria, NAHOI, Ovidiu, "Unirea, sperietoare în campania din R. Moldova", *Radio France Internationale*, 5.11.2016, <http://www.rfi.ro/politica-90923-unirea-sperietoare-campania-din-r-moldova> (accesat pe 13.02.2017).
- ZALAN, Eszter, "Romanian social democrats set for return to power", *Euobserver*, 12.12.2016, <https://euobserver.com/political/136226> (accesat pe 11.02.2017).